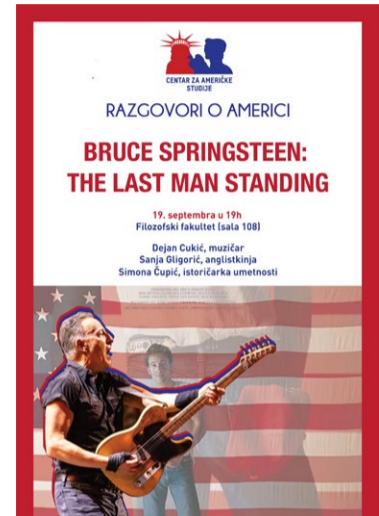

Vesti

Razgovori o Americi „Bruce Springsteen: The Last Man Standing“

U utorak, 19. septembra Centar za američke studije organizovao je poslednji razgovor u ovoj akademskoj godini u okviru serije „Razgovori o Americi“, na temu „Bruce Springsteen: The Last Man Standing“. U razgovoru su učestvovali Dejan Cukić, muzičar i prevodilac Springstinove biografije, Sanja Gligorić, anglistkinja, i Simona Čupić, istoričarka umetnosti. Naši gosti diskutovali su ne samo o Springstinovoj evropskoj turneji 2023, već i o njegovoj poetici i važnosti njegove muzike tokom istorije – od Vijetnamskog rata, preko 9/11, do saradnje sa Barakom Obamom i pandemije koronavirusa. U razgovor su se uključili i ljudi iz publike u želji da podele svoja sećanja koja ih vezuju za Springstina i iskustva sa njegovih koncerata. Za sam kraj, slušali smo i Springstinovu interpretaciju „Stayin’ Alive“, koju preporučujemo svima koji nisu imali prilike da nam se pridruže u utorak.

▲ Dejan Cukić, Simona Čupić i Sanja Gligorić

Američka istorija u učionici: Amerikanizacija Srbije u hladnom ratu

Centar za američke studije radiće još jedan mesec na projektu „Američka istorija u učionici: amerikanizacija Srbije u hladnom ratu“, u okviru kojeg su istraživači Centra i Narodne biblioteke Srbije listali srpsku štampu iz vremena hladnog rata, istražujući amerikanizaciju srpskog i jugoslovenskog društva. Finalni rezultat projekta biće priručnik za nastavnike, kao svojevrsan nastavak prošlogodišnjeg projekta i priručnika kojeg možete pronaći na sledećem linku:

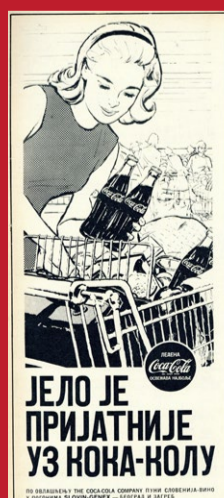
<https://bit.ly/Americka-istorija-u-ucionici>

▲ „Plustrovanja politika“, 28. februar 1978.

▲ „Miki“, 8. decembar 1966.

▲ „Bazar“, 11. oktobar 1969.

„Plustrovanja politika“, 4. jun 1986.

America i (li) América

Zajednica čija populacija najbrže raste u Sjedinjenim Državama je hispanoamerička. Trenutno, sa preko 60 miliona pripadnika, Hispanoamerikanci čine gotovo petinu američkog ukupnog stanovništva, i njihova zastupljenost u američkoj javnoj sferi je sve vidljivija. Toj vidljivosti pomaže što se u SAD od 15. septembra do 15. oktobra obeležava Mesec hispanoameričke baštine, povodom kog ćemo se i mi osvrnuti na dva američka klasika koja su u svoje vreme predstavljali važne iskorake u predstavljanju Hispanoamerikanaca u američkoj kulturi.

Roman Džeka Keruaka „Na putu“ (napisan 1951, objavljen 1957. godine) nudi neprocenjiv uvid u život i svet onazor posleratnih mladih umetnika bitničke generacije, i njihove reinterpretacije tradicionalnog američkog shvatanja poezije, seksualnosti i opojnih supstanci. Sal, glavni junak zasnovan na Keruakovom ličnom iskustvu, putujući prostranstvima Sjedinjenih Država, susreo je raznolike ljude, a među njima važno mesto zauzela je Teri, Kalifornijka meksičkog porekla.

Teri je Sala za dve nedelje njihove romanse upoznala sa svojim svetom. U ruralnoj Kaliforniji se teško zarađivalo radom na plantažama – dan za dan. Sal se u ovom svetu nije snašao, i bio je srdit što je Teri brala pamuk brže i bolje nego on. Ipak, nakon napornih radnih dana, uživao je uz Teri i njenog sina u mirnim večerima, simulirajući porodični život nadničara, barem nakratko. Terina filozofija sadržala se u jednoj reči – **mañana**, sutra – jer ona i njena porodica žive u neprestanoj samozavaravajućoj nadi da je lakši, bolji život dostižan u bliskoj budućnosti. U realnosti, Sal odlazi nazad na Istočnu obalu, a Teri ostaje sama, sa lažnim obećanjem da će se oni opet sresti u Njujorku.

A Njujork, najveća američka metropola, poprište je i savremene američke adaptacije priče o Romeu i Juliji – mjuzikla „Priča sa zapadne strane“ (na Brodveju 1957, filmska adaptacija 1961). Umesto suprotstavljenih italijanskih

▲ Džek Keruak

▲ „Priča sa zapadne strane“ („West Side Story“)

plemića, sa jedne strane je belačka ulična banda Džetsi, a sa druge banda Portorikanaca, Ajkule. Pored sukoba Džetsa i Ajkula, kroz mjuzikl se razvija ljubavna priča između Tonija, bivšeg pripadnika Džetsa, i Marije, sestre lidera Ajkula. Kroz tekstove pesama raspravlja se o američkom snu, međurasnim odnosima i asimilaciji imigranata.

„Priča sa zapadne strane“ kroz tragičnu sudbinu zaljubljenog para ukazuje kako međusobno nepoverenje uzrokuje nesporazume, te kako nesporazumi proizvode sukobe koje ljubav i razumevanje mogu da prevaziđu. Toni, koji je bio spreman da nauči španski i da upozna Marijinu porodicu, i Marija, koja je žarko želela da bude prihvaćena kao punopravna Amerikanka, nisu bili okruženi društvom u kojem je njihova ljubav mogla da bude dugoročna.

Keruakovu Teri možemo da shvatimo kao sliku problema realnih Hispanoamerikanaca, dok je Marija personifikacija sna o budućnosti u kojoj barijera između belog i hispanoameričkog stanovništva u SAD prestaje da postoji. Da li se bližimo takvoj budućnosti? Videćemo, **mañana**.

Reklame američkih proizvoda u srpskoj međuratnoj štampi

Američki uticaji u Kraljevini Jugoslaviji bili su višestruki, od prodora džeza, preko američke mode, do holivudizacije bioskopskih repertoara, stoga su reklame američkih proizvoda i njihov prodor na jugoslovensko tržište bili samo još jedan vid amerikanizacije ovog društva.

Pored reklama za automobile (ford, ševrolet, kadilak i bjuik), kojima je promovisan komfor, ali i određena doza luksuza (reklama za bjuik iz 1930. kao „simvol savršene otmenosti“), u srpskoj štampi čitaoci su mogli videti reklame za američke radio aparate, sredstva za čišćenje, kozmetiku, čarape, frižidere i mnoge druge proizvode. Najreklamiraniji proizvod za čišćenje bio je „hobi – univerzalni naučni preparat“, a na oglasu je pisalo da se u Americi troši „70,000.000 kg. godišnje“, što je trebalo dodatno da motiviše kupce u

Jugoslaviji da isprobaju ovaj proizvod. Jedna od najpoznatijih kompanija za proizvodnju fotografske opreme, kodak, je još ranih tridesetih reklamirao međunarodni konkurs za fotografske amatere, uz naslov: „Jedinstvena prilika da steknete slavu i bogatstvo!“

U međuratnoj štampi se može pronaći i veliki broj srpskih radnji i proizvoda koji su nosili amerikanizovane nazive: „Amerikanac“, „Boston“, „Njujork“ i slično, a različiti beogradski lokali oglašavali su se ističući da se kod njih mogu kupiti američki proizvodi: „Goldstripe – američanska svilena čarapa dobija se kod Pavkovića i Nikolajevića“; „Veliki izbor gumenih mantlova američanskog fazona, obuće, američke crne i žute solidne i jake“ kod Savatijevića i Međedovića u Kralja Milana; a „Krstić i Drug“ su u decembru 1926. u „Pravdi“ oglasili i sastanak sa predstavnicima fabrike „Gillette“ iz Bostona: „Idite i upitajte ih kako bi najbolje iskoristili Vaš Žilet aparat i noževe“.

◀ „Panorama“, 6. jun 1937.

▼ „Politika“, 11. mart 1931.

▲ „Vreme“, 17. novembar 1931.

Američka čitaonica u Beogradu

Sjedinjene Države su nakon Drugog svetskog rata sa velikim intenzitetom radile na razvoju meke moći i plasiranju slike Amerike kao države u kojoj svaki pojedinac ima priliku da bude slobodan, da se obogati, da vodi lagodan i komforan život – ukratko, da živi „američki san“. Pored filmova holivudske produkcije, muzike i izložbi američkih umetnika, možda i najznačajniju ulogu u ovom poduhvatu imale su Američke čitaonice.

Prva Američka čitaonica u Jugoslaviji otvorena je u Beogradu već marta 1945. u Palati Zora na uglu Knez Mihailove i Čika Ljubine ulice. Ovde su održavane brojne izložbe, razgovori i različiti događaji koji su za cilj imali promociju američke kulture i društva, ali i jačanje jugoslovensko-američkih odnosa. Mnogi Beograđani su se u Američkoj čitaonici prvi put susreli sa pločama najčuvenijih džez i rokenrol izvođača, pozajmljivali su knjige američkih autora, kao i stručnu literaturu.

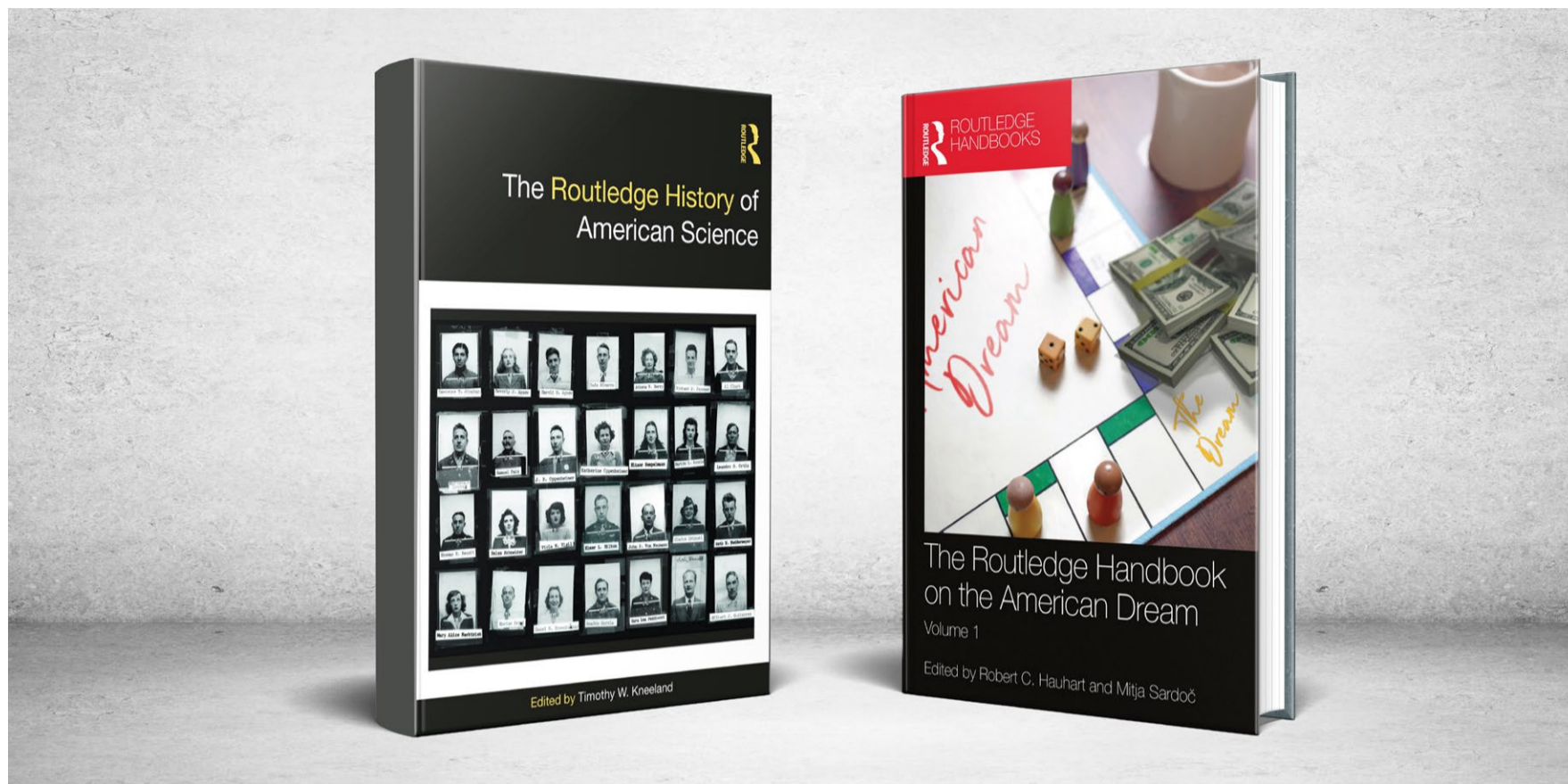

▲ Američka čitaonica u Čika Ljubinoj

◀ Američka čitaonica, „Pregled“, br. 230, 1985.

Osamdesetih godina beogradska Američka čitaonica imala je više od 12 hiljada naslova i pretplate na oko 150 američkih časopisa. Novinar Dragoslav Simić zabeležio je 1960. u svom **dnevniku** kako se učlanio u Američku čitaonicu kada je išao tetki da pokupi bilten „Glasa Amerike“, a Bratislav Petković, osnivač Muzeja automobila, u jednom **intervjuu** ispričao je kako je još kao dečak odlazio u Američku čitaonicu da gleda prospekte automobila.

Američka čitaonica je vandalizovana tokom NATO bombardovanja 1999. godine, a u toj zgradi se danas nalazi španski Servantes institut, dok je Američki kutak u Beogradu smešten u prostorije Doma omladine <https://bgb.rs/sr/biblioteke/americki-kutak/>.

The Routledge History of American Science, ed. Timothy W. Kneeland, New York & London: Routledge, 2023.

Nauku su Amerikanci, makar od kraja 18. veka, smatrali za jedan od najvažnijih faktora u društvu. Ove godine objavljena je prva sveobuhvatna sinteza o istoriji nauke na tlu Sjedinjenih Država, sa ciljem da se predstavi odnos nauke i svih ostalih relevantnih društvenih elemenata. Urednik ovog kolektivnog poduhvata je Timoti Nilend, istoričar i profesor Koledža Nazaret, poznat po delima na temu odnosa nauke i politike u SAD.

Radovi 25 saradnika i saradnika raspoređeni su u četiri tematska poglavlja. Prva celina ima za cilj da pruži hronološki, faktografski pregled razvoja američke nauke od kolonijalnog vremena, pa sve do današnjeg dana. U ovoj celini prisutni su radovi o ulozi nauke u Revoluciji, na robovlasničkom Jugu, kao i nauci u kontekstu Prvog i Drugog svetskog rata. Sledeća celina posvećena je praktikovanju nauke – istoriji laboratorijskog i terenskog istraživačkog rada, te vrlo važnoj vezi između nauke i religije u američkom kontekstu. Odnos nauke i američkih vojnih, političkih i ekonomskih elita je tema treće celine, dok se u četvrtoj celini mogu pronaći radovi na razne teme iz odnosa nauke prema pitanjima o rasi, rodu, invaliditetu ili klimatskim promenama.

Rautlidžova istorija američke nauke, zahvaljujući širokom spektru obrađenih tema, odličan je uvod i putokaz ka konkretnijim temama iz istorije SAD.

The Routledge Handbook on the American Dream, eds. Robert Hauhart and Mitja Sardoč, New York & London: Routledge, 2021 (vol. 1); 2022 (vol. 2).

Američki istoričar Džejms Traslou Adams je 1931. godine skovao izraz „američki san“, pod kojim je podrazumevao san o zemlji u kojoj će svako da ima šansu da sopstvenom sposobnošću svoj život učini „boljim, bogatijim i potpunijim“. Adamsov izraz se raširio globalno, i postao sastavni deo američke kulture, naročito tokom hladnog rata.

Danas, mit i stvarnost američkog sna predmet su interdisciplinarnih proučavanja. Nedavno je objavljen dvotomni Rautlidžov priručnik o američkom snu, na čijem uređivanju su radili američki sociolog Robert Hohart (Univerzitet Sent Martins, Država Vašington) i slovenački filozof i pedagog Mitja Sardoč (Pedagoški institut, Ljubljana). Oba toma podeljena su na po šest celina, i sadrže sveukupno po 18 priloga. Stručnjaci iz čitavog sveta pristupili su analizi američkog sna iz raznih pozicija. Proučavali su njegov ekonomski aspekt, tj. vertikalnu mobilnost u američkom društvu, imigrantski američki san između očekivanja i iskustva, te šansu da se američki san doživi ukoliko ste pripadnik neke od marginalizovanih grupa. Pored toga, predstavljena su i istraživanja o globalnom pristupu ideje o američkom snu, kao i disciplinarni problemi izučavanja ovog fenomena. Ovaj dvotomni priručnik je multiperspektivno sagledao važan pojam, i stoga ne treba da bude zanemaren u budućem proučavanju američke ideologije.

Founders Online

<https://founders.archives.gov/>

Višedecenijski rad na lociranju, prikupljanju i selekciji primarnih izvora posvećenih Očevima osnivačima Sjedinjenih Američkih Država je 2010. godine krunisan pokretanjem vebajta koji sadrži impozantnu kolekciju digitalizovanih izvora. Zalaganjem Nacionalnog arhiva i Univerziteta u Virdžiniji, dokumenti koji se odnose na političko delovanje, kao i međusobne veze između Džordža Vašingtona, Tomasa Džefersona, Bendžamina Frenklina, Džona Adamsa, Aleksandra Hamiltona, Džona Džeja i Džejsma Medisona su postali dostupni u digitalizovanom obliku i otvorenom pristupu. Ovaj vebajst je izuzetno praktičan za korišćenje, te omogućava posetiocima da na jednostavan način dođu do željenih podataka. Pretraga preko 185.000 dokumenata koji su dostupni na platformi može se vršiti odabirom ključnih reči ili hronološkog okvira koji obuhvata razdoblje postojanja Trinaest kolonija, zatim Američku revoluciju i period do donošenja prvog Ustava, kao i mandate prva četiri američka predsednika. Posredstvom vebajta moguće je pratiti i prepisku između određenih ličnosti jednostavnim odabirom autora pisma i njegovog primaoca. Dostupni materijali predstavljaju izuzetno značajan resurs za istraživače američke istorije, politikologe, sociologe i filozofe, pružajući uvid u diskusije povodom važnih pitanja koja su intrigirala ove političare, poput principa demokratije ili ropstva. Pored obilja primarnih izvora, vebajst sadrži i edukativne materijale sa instrukcijama za nastavnike i profesore, stoga vam preporučujemo da se oslonite na predložene resurse na časovima obrade američke istorije 18. i 19. veka.

National Postal Museum

<https://postalmuseum.si.edu/>

Ukoliko se nađete u centru prestonice Sjedinjenih Američkih Država, predlažemo vam da potražite zgradu nekadašnje glavne vašingtonske pošte u kojoj se od 1993. godine nalazi još jedna institucija iz grupacije Smitsonijan. U pitanju je Nacionalni poštanski muzej, koji će vam omogućiti da zaronite u istoriju razvoja sistema putovanja informacija, rasvetljavajući različite aspekte američkog društva i kulture. Zahvaljujući vebajtu ove institucije, zainteresovani korisnici mogu da se kreću kroz bogate muzejske kolekcije u virtuelnom prostoru. U otvorenom pristupu nalazi se više desetina hiljada izvora među kojima su poštanske marke, pisma, prikazi opreme i vozila koja su se koristila u poštanskoj službi, dokumenta, fotografije i intervjui službenika. Tako možete videti prvu kočiju, vagon, avion ili autobus koji je brzo prevozio poštu američkim autoputevima sredinom 20. veka. Posredstvom ove platforme imate priliku da se informišete o sadržaju izložbi posvećenih raznovrsnim temama iz američke istorije, poput predstava na poštanskim markama, muralima oslikanim na poštama ili razvoju poštanskog sistema kroz fotografije. Muzej je orijentisan na pružanje podrške istraživačima, te se pored primarnih izvora, interdisciplinarna istraživanja podstiču kroz dodatne sadržaje kao što su predavanja, predlozi relevantne naučne literature i sajtovi drugih korisnih institucija. Pored istraživača i filatelista, nadamo se da će dostupni edukativni materijali, koji pružaju uvide u evoluciju sistema komunikacije, biti inspirativni i nastavnicima.

Najave konferencije konkursi

Have you met...

Marko Gajić je student osnovnih studija na Odeljenju za istoriju umetnosti Filozofskog fakulteta u Beogradu i saradnik Centra za američke studije. Tokom studija razvio je akademsko interesovanje za istraživanje američke modernističke arhitekture, konkretno, stvaralaštvo velikana kao što su Frenk Lojd Rajt i Luis Sullivan i uticaj američke arhitekture u današnjim urbanističkim praksama. Takođe, interesuje se za uticaj američke muzike i filma na vizuelnu kulturu Evrope 20. veka. Marko se u svojim istraživanjima pretežno bavi muzeološkim konceptima zaštite kulturne baštine i kulturom sećanja u heritološkom kontekstu. Kao stažista u Udruženju KROKODIL proširio je svoja interesovanja na rad na projektima koji se bave rezidencijalnim programima razmene književnika, prevodilaca i umetnika iz različitih zemalja, uključujući i SAD. Pored akademskih interesovanja, veliki je poznavalac i ljubitelj američke bluz i rok scene. Rokenrol voli, a bluz živi. Veliki fan Džek Nikolsona i LA Lejkersa.

Prijem povodom osnivanja Pupin inicijative

Na dan rođenja Mihaila Pupina, 9. oktobra, u Beogradu će javnosti biti predstavljena Pupin inicijativa. Ovo će biti prva srpska neprofitna organizacija, sa sedištem u Beogradu i Vašingtonu, koja će se strateški i sveobuhvatno baviti srpsko-američkim odnosima kroz kreiranje predloga politika, rešenja i strategija. Cilj Pupin inicijative biće da radi na jačanju i rebrendiranju pozicije Srbije u SAD, dok će se u Srbiji baviti

pisanjem novog narativa srpsko-američkih odnosa kroz popularne i nepolitičke projekte. Pupin inicijativa će biti mesto kreiranja vizije budućnosti srpsko-američkih odnosa. Detalje možete pogledati na linku: <https://pupin.org/about>.

Halloween

Amerikanizacija je donela sa sobom ne samo proslavu Noći veštica 31. oktobra uz maskenbale, već i tradiciju rezbarenja bundeva. U pitanju je Džek O'Lantern – običaj koji je prešao okean zajedno sa irskim iseljenicima u SAD. Noć veštica je danas u Sjedinjenim Državama, odmah nakon Božića, praznik za koji Amerikanci potroše najviše para na dekoracije, maske, hranu i slatkiše.

Najveća Halloween parada održava se u Njujorku, a tema ovogodišnje je „Upside/Down: Inside/OUT“, kao aluzija na to da je svet u proteklih nekoliko godina potpuno izokrenut (upside down), te da su svi bili zatvoreni u stanove i kuće (inside) i da je vreme da se izađe napolje (out)! Detalje možete pogledati na priloženom linku:

<https://halloween-nyc.com/>.

Naša preporuka za ovogodišnju (malo manje strašnu) Noć veštica su klasici poput: „The Great Pumpkin, Charlie Brown“ (1966), „Rocky Horror Picture Show“ (1975), „Hocus Pocus“ (1993) ili „The Addams Family“ (1991), uz mnoge druge, svakako strašnije, horor filmove.

Projekat „**Američka istorija u učionici: amerikanizacija Srbije u hladnom ratu**“ produžili smo za mesec dana, stoga nas u oktobru očekuju vebinar i radionica za nastavnike istorije, srpskog i engleskog jezika, sociologije, likovne umetnosti, građanskog vaspitanja i drugih predmeta, na kojima će saradnici Centra za američke studije predstaviti priručnik za nastavnike. Poziv za vebinar uskoro će biti postavljen na društvene mreže Centra za američke studije.